

Božena Kropáčková – neobyčejný osud obyčejné ženy

LUKÁŠ KOPECKÝ

V prosinci 1943 napsal podplukovník Václav Kropáček z drážďanského vězení své milované manželce poslední dopis před smrtí. Píše v něm: *Držte vždy pevně dohromady – jen tak mohou rody dobře prospívat. Jeden druhému po boku a vždy bez rozmýšlení pomozte tam, kde je potřeba – navzájem i pro všeobecné blaho.*¹ Netušil a nikdy se nedozvěděl, že jeho přání bylo bezezbytku splněno již o rok a půl dříve. V měsících dubnu, květnu a červnu 1942.

Václav Kropáček poznal svou budoucí ženu v Košicích, kde sloužil v hodnosti kapitána pěchoty u 39. výzvědného pluku. Božena Kropáčková se narodila 18. února 1901 v Čeladné. Její otec záhy zemřel, takže rodné příjmení Opělová brzy vyměnila za příjmení nevlastního otce – Pavlisková. Měla tři bratry. Vychodila měšťanskou školu v Místku a začala pracovat jako slečna k dětem. Pak se přestěhovala do Košic, kde se v židovské rodině opět starala o děti. Následně působila jako telegrafistka na místním ředitelství Československých drah. Od roku 1923 byla činná v České (od roku 1926 Československé) straně národně socialistické.² Sňatek byl uzavřen 30. ledna

1924, oddávajícím byl kapitán duchovní služby Jaroslav Janák.³

Kropáčkovým se v manželství narodily celkem tři děti, prvorozený Václav však nešťastně zemřel ve dvou letech (31. srpna 1929) na následky opaření. Dne 27. února 1930 se jim narodil druhý syn Jiří a 27. prosince 1934 dcera Hana.

V tu dobu se však rodina už dávno přestěhovala z Košic a žila v Praze, kde Václav Kropáček studoval na Vysoké škole válečné. Následně, v roce 1930, se stěhovali do Litoměřic, kam byl v rámci vojenské služby přeložen. Kruh se uzavřel v roce 1932, kdy byl povolán na Hlavní štáb československé armády a povýšen do hodnosti

majora. Božena Kropáčková tak měla na starost výchovu dětí a péči o domácnost, neboť její manžel byl velmi zaneprázdněný. V roce 1935 odjel do Ženevy jako jeden ze dvou vojenských poradců československé delegace na odzbrojovací konferenci. Rodina v té době bydlela v Praze-Dejvicích v ulici Na hutích.⁴

K 1. lednu 1936 se Václav Kropáček stal přednostou nově vytvořeného Vojenského kabinetu ministra národní obrany Františka Machníka. Jistě ani Boženě Kropáčkové neušly nářky tehdejšího opozičního tisku na to, že prý Machník umetá svým kamarádům cestičku do vysokých úředních pozic.⁵ Její manžel byl však skutečně

1 Originál dopisu se dnes společně s celou pozůstalostí Václava a Boženy Kropáčkových nachází ve sbírkách Vojenského historického ústavu (dále jen VHÚ) v Praze. Autorovi tohoto textu je ctí, že mohl být zprostředkovatelem přání MUDr. Libuše Kropáčkové (snachy Boženy Kropáčkové), aby pozůstalost byla předána do sbírek VHÚ. Srov. též BURIAN, Michal: Pozůstalost po pplk. gšt. Václavu Kropáčkově a Boženě Kropáčkové. *Historie a vojenství*, 2013, roč. 62, č. 2, s. 103–107. Další informace rovněž BURIAN, Michal – BENEŠOVÁ, Hana: Causa Adolf Opálka. *Reflex*, 2012, roč. 19, č. 19, s. 70–73.

2 Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS), fond (dále jen f.) Vyšetřovací spisy – Centrála (dále jen MV-V), vyšetřovací spis archivní číslo (dále jen a. č.) V-5574 MV, Jánický – Klein a spol., Výpověď Boženy Kropáčkové na Oblastní úřadovně StB v Praze 20. srpna 1948.

3 Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové. Písemné vzpomínky dr. Zdeňka Kropáčka (bratrance popraveného důstojníka). Nedatováno. Kopie v držení autora, s. 7.

4 Tamtéž, s. 9.

5 KOPECKÝ, Lukáš: *František Machník. Život agrárního politika a ministra národní obrany* (diplomová práce). Historický ústav FF, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice 2011, s. 105. Machníka pojilo osobní přátelství především s Kropáčkovým otcem Václavem Kropáčkem starším, který byl jedním z nejvýznamnějších agrárních představitelů na jihu Plzeňska. Srov. KOPECKÝ, Lukáš: Václav Kropáček, zapomenutý soběkurský sedlák a agrární vůdce na jihu Plzeňska. *Selská revue*, 2013, roč. 3, č. 3, s. 93.

Václav a Božena Kropáčkoví v Košicích v roce 1924 a jejich svatební oznámení. Dole Božena Kropáčková se synem Jiřím a dcerou Hanou.

Foto: VHÚ, archiv Jaroslava Čvančary

odborníkem na svém místě, i proto si ho ministr osobně do funkce vybral.

O rok a půl později (1. července 1937) byl V. Kropáček za svého života naposledy povýšen, a to do hodnosti podplukovníka Hlavního štábu. Rodina se také znovu stěhovala, i když jen v rámci Dejvic – do domu č. p. 678 na nároží ulic Bachmačské (dnes Kafkova) a Hanáckého pluku (dnes Buzulucká). Tady ji zasáhly i osudové okamžiky našich dějin: Mnichov a 15. březen 1939. Václav Kropáček byl po likvidaci česko-

slovenské branné moci přidělen jako odborový rada na ministerstvo zemědělství. Ihned se ale také zapojil do odbojové činnosti v Obráně národa. Již 14. prosince 1939 byl však zatčen Gestapem, a to spolu se svými přáteli a kolegy, plukovníky Antonínem Hronem a Josefem Ptákem.⁶

Božena Kropáčková, která směla zůstat ve vlastním bytě, se starala o děti a zároveň se v rámci možností snažila být informována o tom, co se děje s manželem, který byl vězněn ve

vazební věznici na Pankráci. Tam zůstal až do 1. srpna 1943, kdy byl převezen do německého Budyšina.

Zatímco V. Kropáček proslul jako chodbař, kterému se podařilo dostat za zdi věznic desítky zpráv a motáků důležitých pro domácí odboj, na druhém břehu Vltavy se na jaře 1942 začal odehrávat příběh, který se z dnešního pohledu klidných mírových časů zdá naprosto neuvěřitelný. Je to svědectví bezmezní odvahy, vlastenectví a zároveň obrovského risku tváří v tvář

6 Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové, s. 12–13. Antonín Hron (17. září 1891, Prachatic – 12. dubna 1945, KT Flossenbürg), italský legionář, prvorepublikový důstojník a v letech 1937–1939 československý vojenský atašé v Berlíně, byl zatčen stejně jako V. Kropáček a J. Pták 14. prosince 1939. Na rozdíl od Kropáčka dostal spolu s Ptákem u drážďanského soudu „jen“ pět let káznice. Zemřel na následky vyčerpání z pochodu smrti. Josef Pták (7. srpna 1894, Luby u Klatov – 12. dubna 1945, KT Flossenbürg), italský legionář, prvorepublikový důstojník, profesor Vysoké školy válečné, přednosta 3. oddělení Hlavního štábu. Sdílel stejný osud jako jeho druzi, zahynul v týž den jako Hron, taktéž na následky vyčerpání. STEHLÍK, Eduard – LACH, Ivan: *Vlast a čest byly jim dražší nežli život*. Fortprint, Dvůr Králové nad Labem 2000, s. 66–67 a 160–161.

An den
Herrn Polizeipräsidenten zu Prag
Reichsauftragsverwaltung

Geb. RM. Verz.Nr. /194.

PRAG. Deutlich mit Schreibmaschine oder Tinte auszufüllen!

Durchlaßscheinantrag.

Unter Anschluß einer Kennkarte, Reisepasses, eines amtlichen Lichtbildausweises bitte ich um Erteilung eines Durchlaßscheines für eine — **Reise** — nach **Dresden** Kreis **Dresden**

Meine Personalien sind:
Name (bei Ehefrauen auch Mädchenname): **Kropáčková geb. Pavlíšková**
Vorname: **Božena** Geburtsdatum: **18.2.1901**
Geburtsort: **Tscheladna** Familienstand: **verheiratet**
Beruf: **im Haushalt** Staatsangehörigkeit: **Protektorat Böhmen u. Mähren**
Ständiger Wohnort: **PRAG, XII., Rankestrasse No 146/6** Straße, Nr.
Abstammung (Arier, Mischling oder Jude): **Arierin**
Abstammung des Ehegatten (Arier, Mischling oder Jude): **Arier**
Grund der Reise (ausführliche Begründung, Unterlagen und Nachweise sind beizufügen):
zwecks dringender Beratung mit Herrn Dr. jur. Egon Kubuschok, Rechtsanwalt aus Breslau, der Verteidiger meines abgeurteilten Gatten ist. Dr. Kubuschok wird sich in den Tagen von 12 - 16 Dezember 1943 in Dresden dienstlich aufhalten und bei dieser Gelegenheit wünscht er mit mir in Sachen meines Mannes ausserst dringend zu sprechen.

Žádost Boženy Kropáčkové o povolení cesty za manželem do Drážďan

Foto: VHÚ

jisté smrti a okupantům. V situaci, kdy měla Božena Kropáčková manžela vězněného nacisty na Pankráci (s osudem krajně nejistým) a doma dvě děti ve věku 12 a 8 let, neváhala a nabídla veškerou svou pomoc odboji.

Na přelomu dubna a května 1942 se na ni obrátila s žádostí o zajištění ubytování kamarádka Slavomíra Čechová, bývalá úřednice Sokola. Ta z této organizace znala Jana Zelenku-

-Hajského⁷, tzv. ubytovatele parašutistů, který ji poprvé navštívil 28. dubna. Otázal se mne, zda jsem ochotna ubytovat dva naše parašutisty, samozřejmě jsem souhlasila, a tak nám do domácnosti přibyli dva strážníci.⁸ Těmi dvěma strážníky byli Josef Bublík a Jan Hrubý⁹. Následně (5. května) přivedla S. Čechová do bytu Kropáčkových velitele paravýsadku Out Distance Adolfa Opálku.¹⁰ Dětem Boženy Kro-

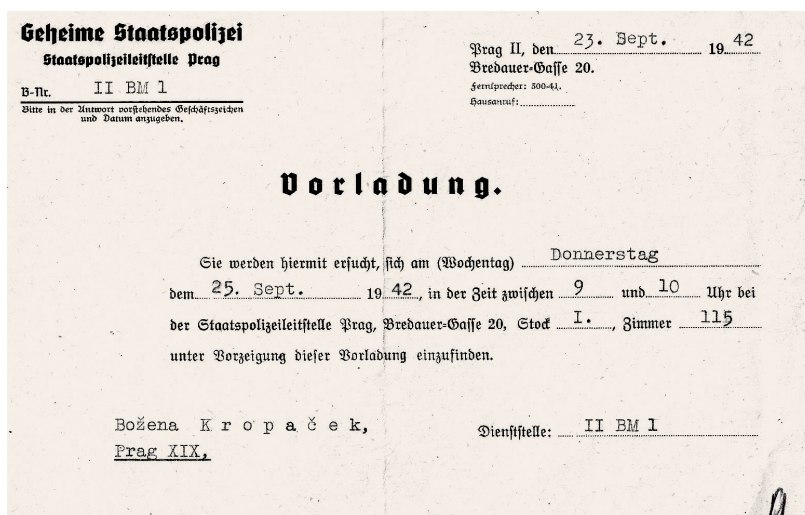
páčkové byl představen jako strýček Balcárek z Místku, tedy z jejího rodného kraje. Podle jejích vzpomínek Opálka navázal s oběma výborný vztah. Hana až do jeho odchodu žila v představě, že je to opravdu jí dosud neznámý strýček, zatímco starší Jiří brzy pochopil, že o žádného příbuzného nejde.¹¹ Do bytu také několikrát přišel Zelenka-Hajský s prosbou o zajištění oblečení, obutí, konzerv a cigaret. Opálka stihl během několika večerů vyprávět Boženě Kropáčkové o svém dětství, ale i o strastiplné cestě do Anglie. Malému Jiřímu nakonec vysvětlil, kdo vlastně je, hlavně pro

Adolf Opálka

Foto: VHÚ

- 7 K osobě Jana Zelenky-Hajského nejpodrobněji a nejnověji ČVANČARA, Jaroslav: „Ni zisk, ni slávu“ Příběh Jana Zelenky-Hajského a jeho sokolské ilegální skupiny Říjen. *Paměť a dějiny*, 2012, roč. 6, č. 2, s. 16–32. SINGER, Karel: Osudové cesty Jana Zelenky-Hajského. *Historický kaleidoskop*, 2012, roč. 6, č. 3–4, s. 90–94.
- 8 Citováno podle VRCHOVECKÝ, Karel: Křižovatky osudu. *Neděle s Lidovou demokracií*, 27. 5. 1972, s. 1–2. Jako první (již dva roky po válce) se o statečnosti manželů důstojníků i Slavomíry Čechové zmiňuje Jan Drejs (vlastním jménem Jaroslav Andrejs). Srov. DREJS, Jan: *Za Heydrichem stín*. Naše vojsko, Praha 1947, s. 237–241 a 257.
- 9 Četař aspirant Josef Bublík a četař Jan Hrubý spolu s rotným Bohuslavem Koubou (skupina BIOSCOP) seskočili na území Protektorátu v noci na 28. dubna 1942. Zatímco Hrubý a Bublík padli spolu s Opálkou a dalšími čtyřmi parašutisty 18. června 1942 v kryptě kostela v Resslově ulici, Bohuslav Kouba se již 3. května otrávil na četnické stanici v Kutné Hoře, aby unikl výslechům a vyhnul se případnému prozrazení dalších odbojářů.
- 10 Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové, s. 15. Adolf Opálka (4. ledna 1915, Rešice – 18. června 1942, Praha), velitel skupiny Out Distance. Zemřel v kryptě pravoslavného kostela svatých Cyrila a Metoděje v Resslově ulici společně s dalšími šesti parašutisty. Dne 28. března 1942 krátce po půlnoci byl společně s desátníkem aspirantem Ivanem Kolaříkem a rotným Karlem Čurdou vysazen u Ořechova nedaleko Telče. Přestože se zranil na noze, přesunul se do Prahy. Zde zorganizoval nálet na plzeňskou Škodovku a velel skupině složené z parašutistů z několika výsadkových skupin. Dne 5. června 1942, po atentátu na R. Heydricha, se přesunul do nového úkrytu v kryptě pravoslavného kostela sv. Cyrila a Metoděje. Opálka padl společně s dalšími výsadkáři v boji proti velké německé přesile. Těžce zraněný požil jed a následně se zastřelil. Viz http://cs.wikipedia.org/wiki/Adolf_Op%C3%A1lka (citováno k 25. 11. 2013).
- 11 Důvěrná zpráva Boženy Kropáčkové pro MNO – majora Roubíčka. Nedatováno. Kopie v držení autora, s. 2.

Předvolání Boženy Kropáčkové na Gestapo ze dne 23. 9. 1942 – pravděpodobně ve věci jejího manžela. Vpravo Terezie Kasperová a Slavomíra Čechová. Foto: VHÚ, archiv Jaroslava Čvančary

případ, že by se setkali na ulici, kdy se k němu samozřejmě neměl hlásit.¹²

Byt Kropáčkových byl třípokojový. Pokoje ležely paralelně vedle sebe a byly tudíž průchozí. Jako úkryt byl tedy byt naprosto nevhodný. V před-síni proto přirazili ke dveřím ložnice velký šatník a z druhé strany, v ložnici, skříň. Vznikla tak skryš, v níž si šlo sednout na nevelkou židli bez opěradla, která zároveň sloužila jako stupínek, když Opálka přes skříň v ložnici lezl do svého úkrytu. Jinak ale pobýval v jídelně, kde měl kanape. První období pobytu v bytě Boženy Kropáčkové trvalo od 5. do 12. května. Výhodou pro případ nebezpečí bylo naopak stavební uspořádání domu, neboť byl na půdě i ve sklepích propojen se sousedním domem, tudíž i s dalším vchodem. Ke stálé obezřetnosti naopak vyzývala budova naproti – úřadovna Wehrmach-

tu. Opálka byl však 24 hodin denně připraven na vše, zbraně a pár osobních věcí měl v kapsách (včetně protektorátní občanské legitimace na jméno Balcárek), po ruce klobouk i aktovku s dalšími věcmi. Kdykoliv zazvonil zvonek, zmizel ve své skryši mezi šatníkem a skříň. ¹³

Opálkovo ubytování logicky vyžadovalo větší zásobování, což při lístkovém systému znamenalo pro Boženu Kropáčkovou nutnost obrátit se na příbuzné na venkově. Potravinami a surovinami přispěli její švagr ze Soběkur a také strýček Jožka Opěla, pekař v Ronově nad Doubravou. Větším problémem bylo oblečení a boty. Něco opět obstaral strýček Opěla, některé věci nosil Opálka po Václavu Kropáčkově.

Opálku, a nejen jeho, mohla samozřejmě ohrozit prostoročnost nebo

neopatrnost obou dětí. Jak později vzpomínal Zdeněk Kropáček (bratranec Václava Kropáčka), malá Hanička mu při jedné návštěvě tajuplně sdělila: *Strýčku, mám u nás strýčka*. Že se jednalo právě o velitele parašutistů, mu však došlo až po válce.¹⁴

Ubytovatel Jan Zelenka-Hajský posléze Boženu Kropáčkovou požádal, zda by mohla pro Opálku nalézt jiný byt. To se podařilo a 25. května se mohl přestěhovat do Velvarské ulice č. 75/1630 do bytu Terezie Kasperové, přítelkyně Boženy Kropáčkové, v tu dobu už vdovy po popraveném plukovníkovi.¹⁵ V jejím bytě našel útočiště v podkrovní skryši, do které vedla malá dvířka, ukrytá za pohovkou. I tady byla nutná velká opatrnost před osmiletou dcerou Alenkou, ovšem stejně jako u Kropáčků nevznikl z této strany jediný problém. Do bytu Tere-

¹² Tamtéž, s. 5.

¹³ Jiří Kropáček po válce vzpomínal, s jakým obdivem Opálkovu zručnost a mrštnost sledoval. *Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové*, s. 16. K pobytu Adolfa Opálky u Kropáčkových a Kasperových též JELÍNEK, Zdeněk – KOPEČNÝ, Petr: *Operace Out Distance*. In: *Pražský sborník historický*, 1988, č. 21. Archiv hlavního města Prahy – Panorama, Praha 1988, s. 30–34.

¹⁴ *Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové*, s. 17

¹⁵ CHALOUPKOVÁ, M. – THOŘ, J.: *Z galerie statečných*. Bohdan Kasper, Terezie Kasperová. *Hlas revoluce. Týdeník Českého svazu bojovníků za svobodu*, 1987, roč. 41, č. 5, s. 6. Plukovník pěchoty Bohdan Kasper, nar. 6. července 1891, byl popraven za 1. stanného práva dne 1. října 1941 v ruzyňských kasárnách. Terezie Kasperová, která i s dcerou válku bez úhony přežila, zemřela 21. prosince 1978.

zie Kasperové se Opálka vrátil i večer v den atentátu na Reinharda Heydricha. Dne 28. května ve čtyři hodiny ráno byl celý dům zburcován Němci, jejichž houfování před zamčenými vchodovými dveřmi dalo Opálkovi dostatek času zmizet do úkrytu. Na posteli pod polštářem však zůstal jeho browning. Naštěstí si na něj vzpomněl dříve, než paní Kasperová Němcům otevřela.¹⁶ Ti obrátili vše včetně postele vzhůru nohama, ale nevšimli si ničeho podezřelého, a tak na chodbě zarazili další skupinu s tím, že byt je v pořádku.

K prohlídce u Kropáčků vůbec nedošlo, ale Božena si samozřejmě dělala starosti o Opálku. Brzy ráno 28. května se vydala na Pankrác za manželem s čistým prádlem a hned potom do bytu Kasperových, kde shledala, že je vše v pořádku. Opálku zajímalo, jak dopadly prohlídky v Dejvicích u Prašného mostu, z čehož paní Kropáčková usoudila, že tam byli schováni další „hoši“ (tak je ve svých vzpomínkách nazývá). Následně mu mohla přinést pozitivní zprávu.¹⁷

O dva dny později (30. května) se Opálka na vlastní žádost vrátil do bytu Kropáčkových. Plynuly dny plné obav, ale i nadějí na lepší budoucnost. Božena Kropáčková se mu snažila vnuknout víru, že v brzké době bude moci opustit hlavní město, ale Opálka dobře věděl, jak horká je venku půda. Zmínil se jí také, že „hoši“ dostali za úkol shromáždit se na jednom místě. *Tam, kde budou, je značně chladno,*

dodal.¹⁸ Byt také navštívila hlídka četníků s fotografiemi předmětů do-ličných z atentátu, ale na skrytého Opálku nepřišli. Zápisky Boženy Kropáčkové vypovídají i o tom že jí Opálka vysvětloval smysl atentátu s tím, že k němu muselo dojít v zájmu příští existence československého národa.¹⁹

V bytě se skrýval až do 5. června, kdy odešel definitivně.²⁰ Před odchodem byl vybaven teplými věcmi, velkým množstvím cigaret a konzerv. Dostal také svetr po Václavu Kropáčkově. Ten ho nosil ještě v zimě na Pankráci. Svým způsobem mohl být právě svetr stopou vedoucí ke Kropáčkovým, ale nacisté naštěstí při vyšetřování na nic takového nepřišli.²¹ A jak Opálka řekl Boženě Kropáčkové, musel odejít, jeho místo bylo „tam“ u vojáků. Prosil ji také za odpuštění případných následků jeho pobytu u ní doma, ačkoli všechny stopy se pokusil zhladit.²²

Přesto v bytě zanechal rezervní pistoli a několik zásobníků. Po dobytí kostela v Resslově ulici usoudila Božena Kropáčková, že je nutné se těchto věcí zbavit. Vše ukryla do krabice od bonbonů a v neděli 21. června se vydala s dětmi na odpolední procházku. Na nábřeží u Sovových mlýnů Jiří Kropáček poklekl, krabici si položil k nohám a předstíral, že si zavazuje tkaničky. V tu chvíli se jeho matka jakoby zapotácěla a skopla krabici do vody. V ten samý okamžik se na nábřeží objevil strážník, který tu byl na pochůzce, a přispěchal na pomoc. Božena Kropáčková mu vy-

Posmrtná fotografie Adolfa Opálky ve svetr Václava Kropáčka

Foto: archiv Jaroslava Čvančary

světlila, jak dětskou neopatrností přišli o poslední krabici předválečných bonbonů, které byly určeny jako dárek pro známé, k nimž mají namířeno. Strážník vyjádřil své politování, zasalutoval a odešel.²³ Přesto rodině zůstala na Adolfa Opálku vzpomínka – malá kožená peněženka a klubko vlny, pozůstatek po svetru, který nosili oba dva hrdinové odboje a v němž Opálka i zahynul.²⁴

Den 18. červen 1942 samozřejmě zůstal Boženě Kropáčkové v paměti

16 Pannwitzova závěrečná zpráva o vyšetřování atentátu na Heydricha s datem 25. září 1942. In: ŠUSTEK, Vojtěch: *Atentát na Reinharda Heydricha a druhé stanné právo na území tzv. protektorátu Čechy a Morava. Edice historických dokumentů*, sv. I. Archiv hlavního města Prahy – Scriptorium, Praha 2012, s. 791–792 (poznámka 110).

17 *Důvěrná zpráva Boženy Kropáčkové pro MNO – majora Roubíčka*, s. 5–6.

18 Tamtéž, s. 6.

19 Tamtéž.

20 Nikoli až 12. června 1942, jak se uvádí ve studii JELÍNEK, Zdeněk – KOPEČNÝ, Petr: *Operace Out Distance*, s. 30–34.

21 *Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové*, s. 18.

22 *Důvěrná zpráva Boženy Kropáčkové pro MNO – majora Roubíčka*, s. 7.

23 *Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové*, s. 19.

24 Překlad části výpisu z pitevního protokolu Adolfa Opálky č. 552, pořázeného prof. MUDr. Weyrichem a asistentem MUDr. Steffelem dne 25. června 1942 v Institut für gerichtliche Medizin und Kriminalistik der Deutschen Karls-Universität in Prag: *Adolf Opálka, zemřelý 18. VI. 1942 [...] 1. Tělo bylo oblečeno do následujících částí oděvu: Tmavomodré teplákové kalhoty, silně znečištěné zaschlou krví a potrané. Růžová košile, krátké spodky, hnědý vlněný svetr a pár ponožek. 2. Svalčené tělo je mužského pohlaví, stáří 27 let, 178 [cm]*

Moji drahoi, děti moji, milí moji!

Tento listek dostanete - Boženko - neváhám - li se.

Bylo samostatnou povinností bojovat. Bojoval jsem čestně a poctivě - budoucí je naše, našich dětí. V boji jsem ovšem padl: nemůžu se nad tím.

Boženko - matka je první osobou v rodině. Musí být silná a zdravá. Bůh ti dal taková. Řídí se podle toho. Vě, co bylo naše, je tvoje a pak to bude dítě. Jsem přesvědčen, že po stránce umstve bude náš dle dle upraveno. Děti rozhodně nejvíce jsou jednoduché a tiché - pro život je to také nejlepší. Nikdy jsem mi na živě nepřišel připomínat: na těle, na tvou lásku a důvěru.

Jiříčku, Hančičko: mějte se rádi, uťte se, pracujte kílce, umíme pomáhat a přičítat jí vždy jen radost. Dejte vždy čest svému jmenům. Přijíždějte, ať vás byli státní a národní občané - naši draží slasti.

Vědění moji drahí - vepomínal jsem vás až do konce jen s radostí. Dítě vždy pevně slovně - jen tak mohl rodit dle dle vopisovat. Jednu dle dle po dobu a vždy dle dle vopisování pomáhat tomu, kde je třeba - navštívit - pro národní blaho.

Boženko, polib a mne dle dle mamičky, tetičku a všem státním rukou, ty malé polib.

Žijte v klidu, spokojeně a mne vepomínajte jen s radostí - se se slasti.

Váš
Václav Kropáček

Poslední dopis Václava Kropáčka před smrtí

Foto: VHÚ

nadosmrtní. Zprávy o sobě [Opálka] nepodal. Hajský už nepřišel, jen jídlo se nosilo za hochy, jak mi pověděla Slávka [Čechová]. Tak dny ubíhali v napjetí (sic), až přišel 18. červen. Zprávy i fotografie potvrdily naše domněnky. Jirka byl zdrčen nad ztrátou dobrého kamaráda a my se Slávkou nemohly ani mluvit.²⁵

Božena Kropáčková s dětmi přečkaly celou heydrichiádu bez sebemenšího podezření ze strany německých vyšetřovacích orgánů. Stejně tak Slavomíra Čechová i Terezie Kasperová. V létě 1943 byl její manžel převezen z Pankráce do Německa a 27. října 1943 odsouzen k trestu smrti za zločiny velezrady a zemězrady. Jeho dopisy manželce z léta a podzimu toho roku jsou plné naděje, optimismu a též velké starosti o děti a příbuzné. Na počátku prosince napsal dopis, ve kterém čteme:

Boženko - slib mně ve svém srdci, že budeš vždy pamatovat v první řadě na sebe, že budeš klidná a vyrovnaná, bude se ti pak lépe dařit a děti budou kvést. S tímto tvým slibem odcházím, moje drahá, skutečně velmi klidně.

Jiříčku - jak jsem ti už psal - měj vždy před očima pevný cíl, později cíl pro celý život. Pracuj vždy soustavně a pravidelně. Teď ti porostou denně povinnosti. K mamičce a k sestřičce. S mamičkou se o každé své radosti i starosti rad. K Hančičce buď vždy kamarádský a rytířský.

Hančičko - co píši Jiříčkovi, bude jednou platit i pro tebe. Teď buď silné a veselé děvčátko - mamičce i všem pro radost. Jiříčka měj ráda a dej si vždy od něho poradit.

Boženko, moje drahá, statečná žena, pohlad' za mne šedivé hlavy obou maminek i tetičky, přitiskni je na své srdce

a řekni jim, že odcházím usmířen a v srdci s Pánem Bohem.

Stiskni za mě ruku všem našim drahým a přátelům.

Boženko, líbám a hladím Tebe i děti a věřím, že tak statečně jako já i vy projdete tímto obdobím a zocelíte [se] pro další život. Tvůj Sláva.²⁶

Jakou statečnost prokázali před osmnácti měsíci, to nevěděl. Ale je nepochybné, že by ho to naplnilo radostí.

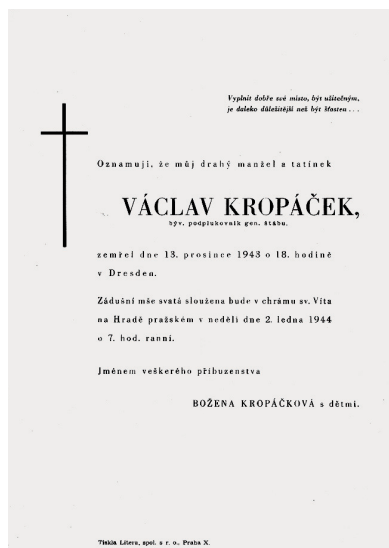
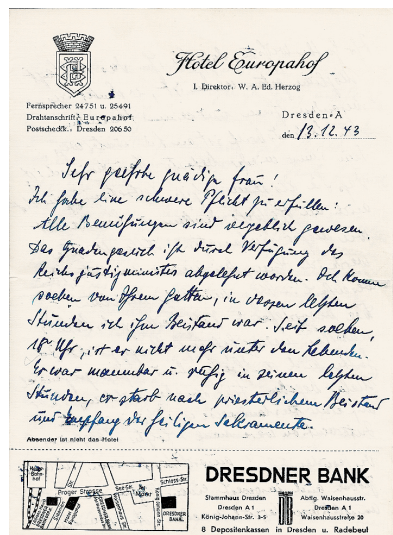
V úplně posledním dopise před pravou pak psal o povinnosti bojovat za vlast, ale i o budoucnosti a výchově dětí. Jsou to slova, která ve své jednoduchosti nahradí jakoukoli tehdejší i aktuální příručku pro rodiče:

Bylo samozřejmou povinností bojovat. Bojoval jsem čestně a poctivě - budoucnost je naše, našich dětí. V boji jsou ovšem padlí: nermuťte se nad tím.

výška, 67 kg váha, statná kostra a svalstvo, dobrý stav výživy... Za možnost nahlédnout do tohoto dokumentu děkuje autor článku panu Jaroslavu Čvančarovi. Peněženka a klubko vlny byly součástí zmíněné pozůstalosti, předané v roce 2012 do VHÚ. Viz BURIAN, Michal: Pozůstalost po pplk. gšt. Václavu Kropáčkovi a Boženě Kropáčkové, s. 107.

25 Důvěrná zpráva Boženy Kropáčkové pro MNO - majora Roubíčka, s. 7.

26 VHÚ, Pozůstalost po pplk. gšt. Václavu Kropáčkovi a Boženě Kropáčkové, kopie v držení autora.

První strana dopisu dr. Kubuschocka oznamující paní Kropáčkové smrt jejího manžela a úmrtní oznámení Václava Kropáčka Foto: VHU

ve jménu své vlasti, svého národa a své milované rodiny.²⁸ Ani pohřbit vlastního manžela jí nacisté nedovolili. Žádusní mše svatá za Václava Kropáčka byla sloužena v pražské katedrále svatého Víta dne 2. ledna 1944.

Dokud válka neskončila, nemohla si však být Božena Kropáčková jista ničím. Na její odbojovou činnost mohly německé vyšetřující složky přijít stále. Nikdy se tak ale nestalo.

Již 5. listopadu 1945 ocenil náčelník Hlavního štábu generál Bohumil Boček Boženu Kropáčkovou, Terezii Kasperovou a Slavomíru Čechovou za neohrožené poskytování úkrytu Adolfovi Opálkovi medailí Za statečnost. Paní Kropáčková obdržela také československou medaili Za chrabrost před nepřitelem a v roce 1968 medaili ČSSR Za zásluhy o obranu vlasti.²⁹ Po válce se také pravidelně stýkala

s vdovami po hrdinech protinacistického odboje a nejbližších družích svého muže, paní Hronovou, paní Ptákovou, velké přátelství ji pojilo především s Jaroslavou Eliášovou, chotí popraveného protektorátního předsedy vlády.³⁰ Byla jí také vyměřena definitivní vdovská penze ve výši 7300 Kčs. Její tři bratři byli nadále výdělečně činní – František pracoval jako stavitel firmy Svit v Batizovicích, Bohuslav byl vicerektorem koleje piaristů v Mikulově a Josef pekařem v Hronově u Čáslavi.³¹

Krutou protektorátní dobu brzy vystřídalo další období útlaku a nesvobody. Dne 27. října 1946 byla sice Václavu Kropáčkovu za účasti manželky a obou dětí odhalena na rodném statku v Soběkurech pamětní deska (pod záštitou ministra národní obrany Ludvíka Svobody) a v roce 1947 byl in memoriam povýšen do hodnosti plukovníka, ale hned v roce 1948 se Božena Kropáčková musela vyrovnávat s realitou komunistického režimu. Jak kruté a nelogicky jí musela znít všechna ta slova z dopisů manžela, v nichž psal o jednotě národa a společné poválečné práci. Tak, jak tato „společná práce“ vypadala po 25. únoru, si ji Václav Kropáček jistě nepředstavoval. Zvláště zatýkání povětšinou mezi hrdiny druhého odboje by jistě považoval za neuvěřitelné a nesmyslné. I když je velmi pravděpodobné, že by se sám ocitl mezi zatčenými, pokud by přežil válku.

Bezpečnostní složky nového režimu se brzy dostaly i k jejímu jménu. Přestože ještě 29. června 1948 dostala Osvědčení o státní a národní spolehlivosti, již 17. srpna 1948 byla zatčena v Soběkurech (stejně jako její švagr Jiří Kropáček³²) a dopravena na Oblastní

Boženko – matka je první osobou v rodině. Musí být silná a zdráva. Buď i dál taková. Říd' vše podle toho. Vše, co bylo naše, je tvoje a pak to bude dětí. Jsem přesvědčen, že po stránce hmotné bude vše dobře upraveno. Děti vychovávej úplně jednoduše a tvrdě – pro život je to tak nejlépe. Nikdy jsem ani na chvíli nepřestal vzpomínat na tebe, na tvoji lásku a dobrotu.²⁷

Navštívit manžela před popravou již Božena Kropáčková nesměla. Jeho právní zástupce dr. Egon Kubuschock měl smutnou povinnost ji informovat, že její muž hrdinně opustil tento svět

27 Tamtéž, kopie v držení autora.

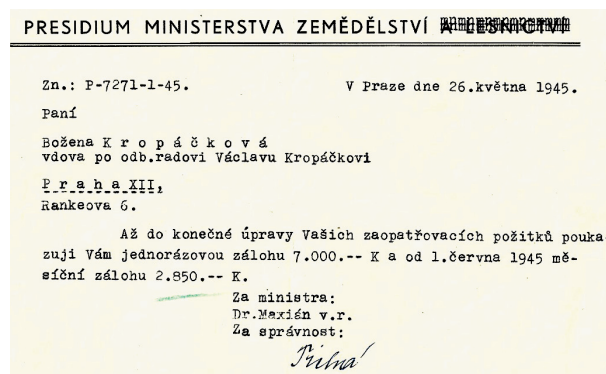
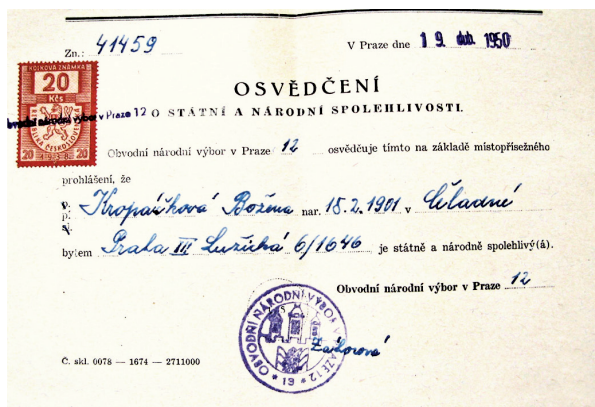
28 Dopis Dr. Egona Kubuschocka Boženě Kropáčkové, Drážďany, 13. prosince 1943. Tamtéž, kopie v držení autora.

29 Ze života a činnosti podplukovníka gen. štábu Václava Kropáčka a jeho manželky Boženy Kropáčkové, s. 21

30 Archiv autora, rozhovor autora s MUDr. Libuší Kropáčkovou, Praha, 1. srpna 2011.

31 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-5574 MV, Jánský – Klein a spol., Výpověď Boženy Kropáčkové na Oblastní úřadovně StB v Praze 20. srpna 1948.

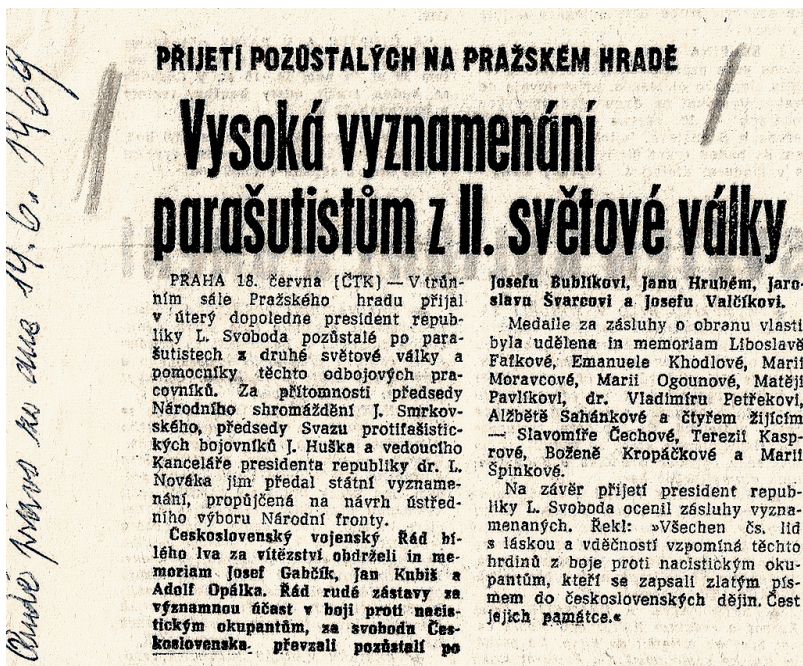
32 Ing. Jiří Kropáček (nar. 28. března 1903), mladší bratr popraveného Václava Kropáčka, rolník v Soběkurech, po zabrání a vystěhování ze statku dělník ve Škodě Plzeň.

Přes hrdinství v časech okupace požadoval nový režim ověřenou spolehlivost. Vpravo oznámení o záloze na důchod. Foto: VHÚ

Božena Kropáčková s dětmi po odhalení pamětní desky na rodném domě jejího manžela v Soběškurech, 1946 Foto: VHÚ

Článek z Rudého práva ze dne 19. 6. 1969, v němž se mj. hovoří i o vyznamenání Boženy Kropáčkové Foto: VHÚ

úřadovnu StB v Bartolomějské a následně do vazební věznice Státního soudu v Praze. Vše souviselo s vyšetřováním tzv. protistátní skupiny „Erkvie“, „sdružené“ kolem osoby Radomila Jánského – Kleina.³³

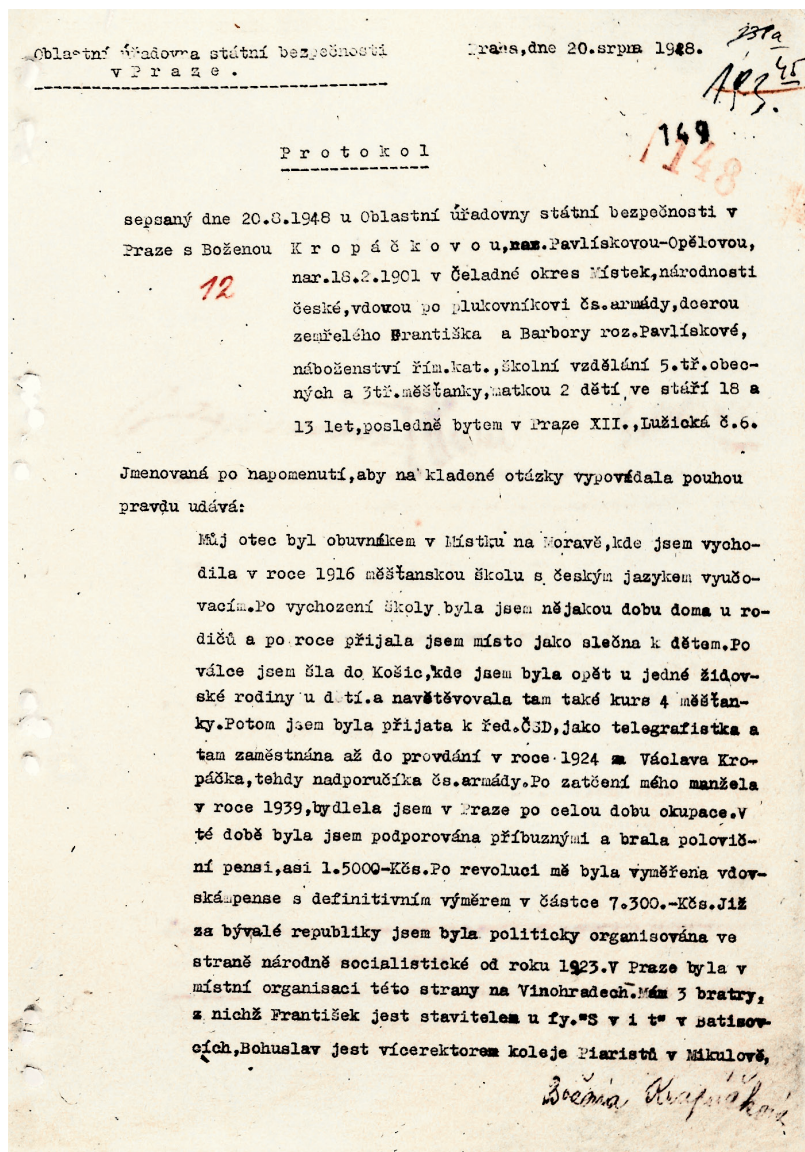
Definitivní trestní oznámení podala Oblastní úřadovna StB v Plzni na všechny členy zmíněné skupiny dne 16. září 1948. Obviněno bylo celkem 24 osob, k nimž je možno připočítat ještě pět mladistvých a čtyři osoby,

které byly poslány před vojenský soud. Jako organizátor celé skupiny byl uváděn dvacetiletý student Radomil Jánský – Klein, pocházející z Plzně, který se v této době již nenacházel na území Československa. Mezi žalovanými byl

33 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-5574 MV, Jánský – Klein a spol., Protokoly o zdržení osob ze 17. září 1948. Jediné publikované informace o jeho osobě srov. CHOLÍNSKÝ, Jan: Nesmiřitelný rozkol 1948–1956. Politický aktivismus v první etapě československého exilového hnutí. Securitas Imperii, 2010, č. 16, s. 54. J. Cholínskému děkuji i za další informace k jeho osobě.

také pozdější významný teolog Vladimír Boublík³⁴. Většina obviněných se měla provinít proti zákonu na ochranu republiky č. 50/1923 Sb., ilegálně se spolčovat, vytvářet tajnou síť, provádět špionáž a napomáhat politicky exponovaným osobám k tomu, aby se dostaly ze země. Božena Kropáčková byla obviněna, že díky známosti s matkou Jánského – Kleina měla povědomí o jeho aktivitách na hranicích s Bavorskem. Dále po ní ostatní členové skupiny (především Lumír Pánek) měli žádat kontakty na armádní důstojníky, kteří by mohli být skupině nápomocni v jejích aktivitách a zároveň by přinášeli důležité zprávy, které se posílaly do zahraničí. Božena Kropáčková měla být také zasvěcena do plánovaného únosu bývalého ministra spravedlnosti Prokopa Drtiny z pankrácké věznice do zahraničí. Jiří Kropáček podle vyšetřovatelů znal strukturu skupiny, pro Pánka měl v západních Čechách shánět spolehlivé osoby, které by pracovaly jako převaděči na hranicích. Navíc do aktivit zatáhl i svou švagrovou, po níž měl dle spisu taktéž žádat kontakty na spolehlivé osoby.³⁵

Vina Boženy Kropáčkové byla podle vyšetřovatelů nepochybná. Usuzovali tak na základě výsledku, který s ní vedli 20. srpna 1948 na Oblastní úřadovně StB v Praze. Při něm vypověděla, že po ní Lumír Pánek žádal, aby sehnala plány a mapy pankrácké věznice. Přitom měla využít svých kontaktů na dozorce, kteří tam pracovali již v dobách nacistické okupace, kdy tam byl vězněn její manžel. Pánek jí doslova řekl, že byl pověřen úkolem dostat Prokopa Drtiny z věznice a následně do zahraničí. Díky svým konexím také měla navrhopvat jména důstojníků, s nimiž by skupina mohla spolupracovat.³⁶

Protokol o výslechu Boženy Komárkové ze dne 20. 8. 1948

Foto: ABS

Státní soud v Praze zasedal v případě skupiny „Erkvié“ neboli Jánský – Klein a spol. ve dnech 7. až 12. února 1949, kdy také vynesl rozsudek. Až do té doby

byli také Jiří a Božena Kropáčkoví drženi ve vazbě. Radomil Jánský – Klein byl v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti, Lumír Pánek na doživotí, Vladi-

34 Prof. Vladimír Boublík (16. listopadu 1928, Mokrosuky – 25. září 1974, Klatovy), český katolický teolog, emigrant, profesor Papežské lateránské univerzity a děkan její teologické fakulty. Emigroval v roce 1952 a stal se alumnem římského Nepomucena. Na kněze byl vysvěcen v lateránské bazilice kardinálem Micarou 17. prosince 1955, roku 1959 získal doktorát z teologie, vyučoval na Lateránské univerzitě a stal se jejím děkanem. Viz http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladimír_Boublík (citováno k 18. 11. 2013).

35 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-5574 MV, Jánský – Klein a spol., Trestní oznámení na skupinu Jánský – Klein a spol. z 16. září 1948.

36 Tamtéž. Je otázka, nakolik konstrukce celé skupiny a její složení mohlo být organizovaným dílem Státní bezpečnosti. Problematika

Dne 17.VIII. 1948 o 16.30 hod. v Praze I., ul. Barto ošňáká č.10. 48 146

ZADRŽEN (A) BYL (A)

pro B/1

Jméno: **Božena Kropáčková** roz. **Opělová**
 nar. dne: **18.II.1901** v **Čeladná** okr. **Místek**
 křtěn v **Čeladná** okr. **Místek**
 domovská obec **Soběškury** okr. **Přestice**
 stav **vdova** národnost **česká** náboženská **f.k.**
 povolání **v domácnosti** bytem **Praha XII., Lužická 5.6**
 školní vzdělání **5. obec., 3 měst., 1 letý obchod. kurs** voj. služba
 Rodiče: otec **František /mrtev/** manžel-ka **Václav /mrtev/**
 povolání otce **dělník** dětí **Jiří, Anna**
 matka **Barbora** roz. **Pavlísková** U osob mladistvých (do 18 let):
 byt rodičů **Místek, Parní č.45** Jméno poručníka
 sourozenci **František, Bohuslav, Josef** jeho, byt
 poručenský soud

Zadržení provedl **eskorta SNE Plzeň pro B/1**
 okr. pol. kom., odd. **prohlédnut** v přítomnosti

Vlastní věci: **příruční taška kožená, Dolníkové věci: kožená peněženka, kožená taška na doklady, toaletní potřeby, bytly s pouzdrem, kožené pouzdro na šicí potřeby, kartráž hřebek, pár kožených rukavic, pouzdro s pinokiem perem a taškou z bílého kovu, 1 noční prádlo, ručník, potavinové lístky, 2 klíče, náramkové hodinky, Areal**

Osobní doklady (datum, číslo, místo a řád vyhotovení):
 občanská evidence č. 778174 vydána pol. řed. v Praze dne 1.10.1940, svazek poukazek na dráhu.

Spoluúčast s _____
 Převzat ve věznici odd. bezpeč. dne _____ o hod. _____
 prohlédnut _____ umístěn v cele č. **13**
 Číslo vězně: _____ Otisky prstů: _____ Zatčení nařídil: _____

Popis zadržené osoby: Lékařský nález:

Postava **střední**
 obličej **oválný**
 oči **šedohnuté**
 ústa **souměrná**
 nos **špičatý**
 uši **normální**
 vlasy **tmavé**
 vousy _____
 zuby **zdravé**
 mluví **český, německy**
 zvláštní znamení **nená**
 tetování **nená**
 klobouk _____
 svrchní kabát **šedý**
 oblek **řizkové kostýmové šaty a halenka**
 obuv **hnědý sandál**

Podací razítko: _____
 Zn. spisovny _____
 Záznamy odd. IV.:
 Věznici zde: _____
 *a přík. s přednosty dodává se do zločinu věznice dne 17.VIII.1948
 Odb. Praha. Oblastní úřadovna státní bezpečnosti v Praze
STÁLÁ SLUŽBA 5071
 Čís. komis. _____ pod. _____

Protokol o zatčení Boženy Komárkové, 17. 8. 1948

Foto: ABS

mír Boulbík na dva roky. Čtyři lidé ze skupiny byli svých obžalob zproštěni v plném rozsahu. Kromě Hany Strnadové a Vladimíra Svobody také Kropáčkoví. A to jak obvinění ze zločinu příprav úkladu o republiku, tak ze zločinu vojenské zrady podle § 6 odst. 2 zákona na ochranu republiky. Soudce došel k závěru, že Jiří Kropáček se jmenovaných provinění dopustit nemohl. Jeho výpověď při přelíčení byla věrohodná, navíc v ní popsal, že *výsledky u státní bezpečnosti byly dlouhé a vysilující a že se do protokolu dostaly okolnosti, které neodpovídají pravdě, a že administrativ-*

*ní protokol podepsal proto, aby už měl od výsledku pokoj.*³⁷

Božena Kropáčková činnost popísanou žalobou doznala, ale tvrdila, že nevěděla, že by byl L. Pánek členem ilegální skupiny, že by ukládal o republiku a vyzvídal vojenská tajemství. Ohledně zápisu z výsledku uvedla, že *tehdy byla tak rozrušena, že ani nevnímala, co do protokolu udává*. Navíc byl v jejím případě povolán soudní znalec, který konstatoval, že u ní jde o lehce omezenou kritičnost a duševní depresi způsobené klimakteriem a tudíž o rozumovou ochablost. Soudce dr.

Novák tedy vzhledem k těmto skutečnostem nenabyl přesvědčení o vině obžalované.³⁸

Boženu Kropáčkovou tedy soud osvobodil, nicméně už samotné prošetřování celého případu, vazební výzvěň a soud samotný v ní musely vyvolávat otázky, zda to, co dělali za války, nebylo zbytečné, když se vlastní spoluobčané dokážou takto chovat k hrdinům vlasti.

Krutost a složitost československých dějin 20. století můžeme závěrem doložit postižením rodiny Kropáčkových v Soběkurech, které

„Erkvie“ zatím nebyla odborně zpracována. Nicméně v dokumentech zmiňovaný únos bývalého ministra Prokopa Drtiny se jeví jako jedna velká fabulace. Bylo naprosto nereálné něco takového provést.

37 ABS, f. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-5574 MV, Jánský - Klein a spol., Rozsudek Státního soudu v Praze nad skupinou Jánský - Klein a spol. z 12. února 1949.

38 Tamtéž.

Podplukovník generálního štábu (plukovník in memoriam) VÁCLAV KROPÁČEK (22. 6. 1898 Soběkur - 13. 12. 1943 Drážďany)

Prvorozný syn rolníka, absolvent plzeňského gymnázia, za 1. světové války upadl 20. srpna 1917 coby velitel čtyř pěchoty do italského zajetí. Dne 29. září téhož roku se přihlásil do legie a stal se ceněným vyzvědačem v bojích s rakousko-uherskou armádou. Do vlasti se vrátil v polovině prosince 1918 v hodnosti nadporučíka a následně se zúčastnil osvobození Slovenska. Tam také posléze působil na různých postech. V letech 1927–1930 studoval pražskou Vysokou školu válečnou. Po epizodním pobytu v Litoměřicích zakotvil na MNO. Zúčastnil se odzbrojovací konference v Ženevě a 1. ledna 1936 nastoupil jako přednosta Vojenského kabinetu MNO. Po likvidaci československé armády v roce 1939 byl převelen na ministerstvo zemědělství. Od samého počátku okupace se zapojil do odboje jako podnáčelník ústředního vedení Obrany národa, současně byl přednostou jejího politického oddělení. Organizoval odchod vojenských specialistů do zahraniční armády a zajišťoval finanční prostředky pro ně i pro jejich rodiny.

Dne 14. prosince 1939 ho zatklo Gestapo. Po dobu brutálních výslechů byl vězněn v samovazbě v Petschkově paláci, posléze více než dva roky na Pankráci. Zde proslul jako chodbař a organizoval spolehlivou motákovou síť. Byl svědkem posledních okamžiků generála Aloise Eliáše, svého osobního přítele, dřív než ho odvezli na popraviště. V létě 1943 byl převezen do Budyšina a posléze do Drážďan. Tady ho dne 27. října 1943 Volksgerichtshof odsoudil k trestu smrti za zločiny velezrady a zemězrady. Jeho obhájce ex officio JUDr. Egon Kubuschock byl kvůli statečné obhajobě vyloučen z německého svazu právních zástupců. S Kropáčkem strávil také celý den před popravou, protože jeho ženě nebyla poslední návštěva manžela povolena. Trest smrti stětím byl vykonán 13. prosince 1943 v 19.33 hod. přímo v drážďanské věznici. Václav Kropáček byl popraven spolu se skupinou francouzských studentů, jimž podle pozdějších svědectví až do posledních chvil dodával odvalu.

Zdroj: STEHLÍK, Eduard – LACH, Ivan: Vlast a čest byly jim dražší nežli život, s. 114–115; Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945. Ministerstvo obrany České republiky – AVIS, Praha 2005, s. 153–154.

Foto: členský průkaz vojenského letce Václava Kropáčka, archiv Jaroslava Čvančary.

komunisté násilně zabrali statek, a také osudem Jiřího Kropáčka. Syn popraveného hrdiny protinacistického odboje si v roce 1955 vzal za manželku Libuši Křelinovou, dceru známého spisovatele Františka Křeliny, který byl 4. července 1952 odsouzen k trestu 12 let odnětí svobody v procesu s tzv. Zelenou internacionálou.³⁹ Jak sám Jiří Kropáček vyznal, měl pro úděl své snoubenky pochopení, neboť po zkušenosti s nacismem pro něj nebyly kriminály ničím novým. Dovedl si dobře představit prostředí socialistického vězení, kterým ostatně prošla i jeho matka. Oba dva mladé lidi navíc spojovala silná víra.⁴⁰

Před Boženou Kropáčkovou se pak v 60. letech objevila ještě jedna výzva – pokusit se převézt manželovy ostatky do vlasti. Tělesné pozůstatky Václava Kropáčka totiž nebyly po popravě díky obhájci Kubuschockovi a vězeňskému kaplanovi Bänšchovi⁴¹ uloženy do neznámého hromadného hrobu, ale samostatně na drážďanském hřbitově. Po válce byl hrob dokonce opatřen křížem a informací o zemřelém. Nakonec byly vyňaty ze země a zpopelněny. Božena Kropáčková převezla urnu s popelem do Československa, kde pak byla pietně uložena do rodinné hrobky v Soběkurach. Hrdina se tak vrátil do své vlasti, přímo do rodné půdy.⁴²

Hrdinka protinacistického odboje Božena Kropáčková dožívala jako důchodkyně u dcery v Havířově a tam také 21. června 1975 zemřela. Syn Jiří působil jako historik umění v Alšově jihočeské galerii a posléze dlouhá léta na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Dcera Hana pracovala jako zdravotní sestra. Oba dva poslední přímí svědci Opálkova pobytu v bytě Kropáčkových však již také ukončili svou pozemskou pouť.

39 DVOŘÁKOVÁ, Zora: Navzdory nenávisti a mstě. Z politických procesů 1952 až 1953. Tempo, Třebíč 2002, s. 22–23.

40 SMOLEK, Pavel – TUČKOVÁ, Michaela: Odešel významný historik umění. Katolický týdeník, 2009, roč. 18, č. 9, Příloha Perspektivy, s. 3.

41 Dopis Jaroslava Kropáčka (švagra) Boženě Kropáčkové ze dne 4. listopadu 1949 s informací o drážďanském hřbitově a údržbě hrobu. VHÚ, Pozůstalost po pplk. gšt. Václavu Kropáčkově a Boženě Kropáčkové, kopie v držení autora.

42 STEHLÍK, Eduard – LACH, Ivan: Vlast a čest byly jim dražší nežli život, s. 114–115.